

Aplicació de solucions integrals i innovadores per a la sostenibilitat i la bona gestió dels sistemes comunitaris d'aigua a El Salvador.

Presentació del projecte:

Aquest projecte se centra en les juntes d'aigua dels sistemes comunitaris i en garantir la seva sostenibilitat. El projecte vol contribuir a l'enfortiment del paper de les juntes i els sistemes comunitaris d'aigua en la defensa del dret humà a l'aigua a través de diverses estratègies de sostenibilitat.

Es treballa per enfortir les organitzacions del nivell immediatament superior a les juntes d'aigua comunitàries, on aquestes hi estan associades. Es tracta d'incorporar tècniques autòctones i tecnologies apropiades per a l'assoliment de drets i la millora de les condicions de vida.

Es pretenen aconseguir aquests objectius a partir de la creació d'una cooperativa que englobi les compres individuals que es fan a les juntes i es puguin negociar millors preus i serveis. La intenció és que la cooperativa sigui al mateix temps una font d'ingressos per a la sostenibilitat de les pròpies associacions.

Paral·lelament, s'implementa una aplicació mòbil per a la millora de la gestió dels cobraments i la facturació dels sistemes comunitaris de l'aigua de manera experimental en un dels sistemes comunitaris.

Per últim, es treballa en un pla d'eficiència i eficàcia en l'operació i el manteniment dels sistemes. D'aquesta manera, s'introduiran algunes millores en sistemes on els components estiguin obsolets.

Context i antecedents:

A El Salvador existeixen 2.325 sistemes o juntes comunitàries d'aigua que abasteixen aproximadament un 20% de la població salvadorenca. Aquests sistemes operen de manera autònoma amb el suport de les sòcies de les comunitats rurals. Són sistemes autogestionats independents de les estructures estatals i sovint això dona peu a la seva invisibilització o bé a l'acusació d'una ineficient gestió de l'aigua.

Davant d'aquesta problemàtica, ha sorgit la necessitat de presentar solucions integrals que permetin la sostenibilitat dels sistemes comunitaris. Durant els més de 20 anys que hem treballat amb sistemes comunitaris d'aigua a El Salvador, s'han desenvolupat diferents estratègies adaptades al context i la tecnologia disponible per aconseguir la sostenibilitat dels sistemes. En aquest sentit, l'ús de les TIC, i en concret el desenvolupament de les aplicacions per a smartphones, pot suposar una millora per a la població de les zones de treball.

Ubicació Geogràfica

El projecte es duu a terme en quatre departaments:

- La Libertad, on es troben els 14 sistemes associats a la xarxa ASAPS.
- Cuscatlán, on es troben els 34 sistemes associats a la xarxa AGUASUCHI.
- Chalatenango, on es troben els 29 sistemes associats a la xarxa ADINASANUCO i els 29 de ADASACH.
- Ahuachapán, on es troben els 17 sistemes associats a la xarxa ADEAGUA.

En total, es treballa en 19 municipis d'El Salvador, amb especial èmfasi en el Municipi de La Libertad (departament de La Libertad), donat que l'aplicació mòbil s'implementarà en un sistema d'aigua que pertany a aquest municipi.

Anàlisi i Justificació de l'acció

L'enfocament d'aquesta proposta es basa en la defensa dels drets humans i a les llibertats fonamentals, més concretament al dret humà a l'aigua. A El Salvador, el compliment d'aquest dret no està garantit per part de l'estat, essent la població més desfavorida qui pateix les majors conseqüències. Les comunitats rurals han hagut d'associar-se per autogestionar-se i formar sistemes d'aigua propis. És per això que és essencial el seu bon funcionament per donar resposta a tota la població usuària.

La importància de les dones en els processos de gestió de l'aigua i els rols que tradicionalment assumeixen així com l'escassa presència en els espais de decisió en referència a l'aigua és una temàtica que també s'aborda en aquest projecte. Així doncs, a més de la capacitació i sensibilització als agents participants en relació amb el repartiment de tasques i als impactes de la cultura patriarcal, s'impulsa el posicionament de les dones en els llocs de decisió de la nova associació cooperativa, i la creació d'un equip de dones capacitades tècnicament per a l'operació dels sistemes d'aigua.

Igualment, es vetlla per la sostenibilitat mediambiental i la diversitat cultural a partir de l'apoderament de les comunitats per exigir una vida saludable y productiva en harmonia amb la naturalesa contribuint a l'equilibri d'ecosistemes i la protecció de recursos naturals.

Estratègia i metodologia d'intervenció

La proposta de les solucions integrals per permetre la sostenibilitat dels sistemes comunitaris s'enfoca des de diverses perspectives:

- Innovació administrativa: creació d'una aplicació mòbil que permet a les juntes portar un control més efectiu del sistema i establir una comunicació directa amb les usuàries.
- Innovació associativa: creació d'una cooperativa amb les 5 xarxes de juntes d'aigua per a canalitzar la compra de subministraments per als 123 sistemes associats, venent els productes a preus reduïts i generant beneficis per mantenir l'estructura de les xarxes.
- Innovació tècnica: elaboració d'un pla d'eficiència i eficàcia ajustat a la realitat de cada sistema per reduir els costos d'operació i manteniment .

Beneficiaris/àries i impactes esperats

Les beneficiàries del projecte son les persones associades als sistemes comunitaris d'aigua que a l'hora s'organitzen en xarxes. Es tractaria d'aproximadament de 30.333 famílies, 121.332 persones.

A nivell organitzatiu, les persones que formen part de les juntes d'aigua i de les xarxes associatives també són persones beneficiàries de la millora del treball i el control dels sistemes.

Els usuaris de la comunitat on s'implementa l'aplicació mòbil reben i consulten les seves factures, consulten l'historial de consum, reben avisos per part de l'administració del sistema i informen de possibles problemes. És per això que es crea una millor comunicació entre les sòcies i la junta, afavorint l'efectivitat del sistema i facilitant la feina.

Aliances

L'Asociación Comunitaria Unida por el Agua y la Agricultura (ACUA), assumeix un rol protagonista en l'execució directa del projecte, essent el principal soci local, en coordinació amb Enginyeria Sense Fronteres i ICARTO.

Des de la seva fundació, ACUA aposta per l'articulació en els espais de concertació nacional i internacional vinculats amb les seves línies de treball.

Donat que les problemàtiques que es donen a la Cordillera d'El Bálamo succeeixen en altres territoris del país, es visibilitza com una estratègia per sumar esforços amb altres organitzacions aliades per augmentar la capacitat d'incidència. A nivell territorial i nacional, ACUA es coordina amb les cinc xarxes de sistemes i d'altres actors estratègics en matèria de gestió integral del recurs hídric (Administración Nacional de Acueductos y Alcantarillados en El Salvador –ANDA- i Ministerio de Medio Ambiente y Recursos Naturales –MARN-).

La coordinació de les tasques es du a terme per ESF i ICARTO. ICARTO és una empresa que té com objectiu el desenvolupament i l'aplicació de Tecnologies de la Informació Geogràfica (TIG i TIC). En aquest sentit, aporta l'especialització tècnica en processos d'innovació i transferència tecnològica, a més de l'ús i la promoció de software lliure.

Entitats finançadores: Agencia Española de Cooperación Internacional para el Desarrollo, Organisme de Salut Pública de la Diputació de Girona, Ajuntament de Manresa.